

Vlaanderen
is wetenschap

Richtlijnen rond interne review van wetenschappelijke onderzoeksoutput

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Richtlijnen rond interne review van wetenschappelijke onderzoeksoutput

Commissie Wetenschappelijke Integriteit INBO

Versie: 1.0

Datum: 09-2022

Wijze van citeren: *Commissie Wetenschappelijke Integriteit INBO (2021). Richtlijnen voor interne review van wetenschappelijke output. Versie 1.0. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 4 pp.*

1. Kadering en doelstelling

Wetenschappelijk onderzoek en het rapporteren hierover is doorgaans gebaseerd op samenwerking tussen onderzoekers, waarbij data, informatie en kennis worden uitgewisseld. Zelfs in die gevallen waarbij een onderzoeker volledig autonoom wetenschappelijk onderzoek uitvoert en gegevens analyseert, is het belangrijk dat deze resultaten getoetst worden op hun grondigheid en correctheid. Dit is in het bijzonder het geval wanneer de resultaten ook gebruikt worden door het beleid. Daarnaast zijn co-auteurs niet noodzakelijkerwijze voor de volledige wetenschappelijke output verantwoordelijk (zie [Richtlijnen rond auteurschap van wetenschappelijke output](#)). Om die redenen hecht het INBO veel aandacht aan intern nazicht van wetenschappelijke output nog voor die publiek ontsloten wordt.

Review biedt een absolute meerwaarde, zowel voor de auteurs als de reviewer. Het komt niet alleen de kwaliteit van de output zelf ten goede, maar vaak ook het denkproces van de auteur(s). Opbouwende kritiek leveren getuigt bovendien ook van respect voor het uitgevoerde werk. Anderzijds biedt dit proces de reviewer een kans om een eerste inkijk te krijgen in nog niet gepubliceerde onderzoeksresultaten.

2. Definitie

Nazicht van wetenschappelijke output vooraleer het wordt gepubliceerd wordt aangeduid als preview of review. Terwijl preview uitgevoerd wordt door collega-wetenschappers nog voor het document ter publicatie wordt ingediend, duidt de term “review” meestal een formelere vorm van nazicht aan na indiening ter publicatie. Het publicatieproces van INBO-rapporten (één van de outputs waarbij nazicht zich het meest prominent opdringt) doorkruist beide fasen. Om die reden gebruiken we verder in dit document de term “**interne review**”.

3. Procedure – wanneer wordt een reviewer geselecteerd?

Tijdens de jaarlijkse planningsfase worden mijlpalen maar vooral ook outputs gedefinieerd. Afhankelijk van de aard van deze deliverables (zie [4 Toepassingsgebied](#)) kunnen in JIRA¹ reviewers geregistreerd worden. Het betreft hier uitsluitend kandidaten voor inhoudelijke review van de output (zie [5 Actoren](#)). Het is belangrijk dat dit in overleg met betrokkenen gebeurt. Niet alleen stelt dit ze in staat hiervoor de nodige tijd in hun planning te voorzien, maar bovendien is de hoofdauteur hiermee van hun medewerking verzekerd.

Uiteraard geldt deze regeling ook voor relevante deliverables die buiten de planningsfase vastgelegd worden (bv. een EVINBO-project of kabinetsopdracht die in de loop van het jaar tot stand komt).

De projectopvolgingstabel bevat de naam van de geselecteerde reviewers voor de relevante outputs. Deze informatie kan enkel consulteerd worden maar laat geen invoer/aanpassingen toe.

4. Toepassingsgebied - voor welke outputs is interne review relevant?

Interne review is niet voor alle wetenschappelijke outputtypes even zinvol. Afhankelijk van de types die in JIRA worden onderscheiden, is interne review vereist, optioneel of niet vereist.

Vereist:

- **Rapporten** (interne en publieke) zonder externe review² (zie [huidige rapportprocedure](#))
- **A2/3-papers** zonder reviewsysteem

Optioneel:

- **Proceedings/abstracts** van bijdragen aan wetenschappelijke manifestaties
- **Software packages**

Niet vereist (vaak reviewsysteem reeds voorzien):

- **A1-papers, en A2/3-papers met reviewsysteem (incl. data papers)**
- **Adviezen:** interne review wordt verzorgd door betrokken adviescoördinator(en) en een laatste nazicht uitgevoerd door de administrateur-generaal. Adviezen variëren weliswaar sterk naar zowel uitwerking, omvang als aantal auteurs, maar daarvoor zijn diverse factoren verantwoordelijk. De adviescoördinatoren sporen steeds meerdere onderzoekers aan hun medewerking aan de opmaak van een advies te verlenen. Bovendien beschikt het proces over een tevredenheidsenquête bij de adviesvrager.
- **Antwoord op parlementaire vragen:** interne review door de administrateur-generaal.
- **Antwoord op kabinetsvragen³:** interne review door onderzoeksmanager en administrateur-generaal.
- **[hoofdstukken van] Boeken:** doorgaans zijn er meerdere auteurs en bovendien draagt de uitgever de verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke kwaliteit van het boek.
- **Lab- en veldprotocols:** beschikken reeds over een eigen intern reviewsysteem.

¹ Voor review is doorgaans bijzonder weinig tijd beschikbaar

² Er is sprake van externe review indien het rapport binnen een project wordt opgemaakt dat door externen (projectpartners, stuurgroep) wordt begeleid, die ook instaan voor nazicht van het rapport.

³ Intern projectbeheersysteem van INBO

- **Datasets:** worden momenteel onder begeleiding van OSCIBIO⁴-onderzoekers opgemaakt, die hierbij voor validatie instaan. Bovendien is inhoudelijke interpretatie beperkt bij het publiceren van data op *repositories*. Deze *repositories* leggen trouwens regels vast hoe de data en bijbehorende metadata aangeleverd moeten worden. **Natuurindicatoren:** interne review verzekerd door Lieve Vriens.
- **Teksten voor websites**⁵
- **Datamanagementplannen (DMP):** DMP's worden opgemaakt via het DMPonline.be platform waarbij de DMP-werkgroep instaat voor het reviewproces.

5. Actoren – welke types van interne review onderscheiden we?

Er zijn tenminste drie types van interne review te onderscheiden die ook door verschillende actoren worden uitgevoerd (al is er vaak een zekere overlap mogelijk):

Inhoudelijke interne review: dit is ook het hoofdtype voor deze richtlijnen. Het hoofddoel van dit reviewtype is kwaliteitsborging in ruime zin. Het moet er ook voor zorgen dat de resultaten vanuit ev. verschillende perspectieven, expertise en afstand worden beoordeeld. De reviewer dient over relevante inhoudelijke expertise te beschikken, maar hoeft niet noodzakelijk een hoofdexpert in de materie te zijn (in dit geval valt immers te verwachten dat hij/zij auteur van de output is). Hij/zij is werkzaam in hetzelfde team als de hoofdauteur, in een ander INBO-team of het kan zelfs een externe expert betreffen. Dit type van review is van toepassing voor rapporten en A2/3-papers zonder reviewsysteem.

Managementreview: het INBO-rapport bevat een samenvatting en beleidsaanbeveling. In de afwerkingsfase van een rapport wordt de draftversie van het rapport na inhoudelijke review steeds aan de betrokken onderzoeksmanager en de administrateur-generaal ter nazicht van deze twee onderdelen voorgelegd. Indien één van deze actoren verwacht wordt ook inhoudelijk nazicht te verzorgen, dient dit door de hoofdauteur geëxpliciteerd te worden. Dit type van review geldt enkel voor rapporten (en antwoorden op kabinetsvragen). Hoofddoel van dit nazicht is ervoor te zorgen dat beide onderdelen correct zijn afgestemd op de bekomen onderzoeksresultaten en objectief wetenschappelijk zijn weergegeven.

Stijlnazicht (cfr. “Heerlijk helder”): dit type moet de leesbaarheid en eenduidigheid ondersteunen. Dit type van review wordt momenteel eveneens enkel toegepast op de samenvatting en beleidsaanbevelingen van INBO-rapporten.

6. Faire erkenning – waarom zou je als interne reviewer optreden?

Volgens de huidige procedure wordt elke reviewer standaard opgenomen in de colofon van de wetenschappelijke output (momenteel enkel voor INBO-rapporten). Onderzoekers die een significante bijdrage leverden aan het onderzoek dat tot de output leidde, worden normaliter erkend als co-auteur. Afhankelijk van de grondigheid waarmee de review wordt uitgevoerd en de expertise van de reviewer kan een interne review eveneens als een significante bijdrage aan de output beschouwd worden. In zulke gevallen stelt zich dan ook de vraag of opname in de colofon als faire erkenning kan worden bestempeld.

Indien inderdaad de perceptie van de reviewer zou zijn dat zijn/haar bijdrage aan de output significant is, kan er

⁴ INBO-team Open Science for Biodiversity.

⁵ Hierbij wordt wel steeds een check op “Heerlijk helder” schrijven uitgevoerd door het team Planning en Communicatie. En berichten die op rapporten zijn gebaseerd werden reeds via het rapportreviewproces inhoudelijk nagezien.

⁶ Dit type van revisie (prereview) verschilt van de reguliere review van INBO-research outputs door INBO-collega's. Deze laatsten zijn immers meestal niet bij het uitgevoerde onderzoek betrokken. Om die reden kunnen ze ook niét als co-auteur beschouwd worden. In INBO-rapporten wordt de naam van deze reviewers weliswaar in de colofon van het rapport opgenomen.

overwogen worden om hem/haar co-auteurschap aan te bieden, eventueel in combinatie met vermelding van de rol van elke (co-)auteur aan de output. Dit geldt zeker in het geval de reviewer ook reeds bijdroeg aan een andere fase van het tot stand komen van de output (zie [Richtlijnen voor auteurschap van wetenschappelijke onderzoeksoutput](#)). Uiteraard mag er in dit geval wél van uitgegaan worden dat de review voldoende substantieel was. Dit wordt in eerste instantie ingeschat door de eerste auteur (lead author). In geval van co-auteurschap wordt de naam van deze reviewer uit de colofon geschrapt.

Anderzijds is interne review per definitie geen volledig onafhankelijke review. Om die reden wordt voorgesteld om de keuze omtrent reviewer vs co-auteur aan de betrokken onderzoekers over te laten. Zoals algemeen geldt voor auteurschap van wetenschappelijk output wordt het aanbevolen hierover voorafgaand afspraken te maken, bv. op het moment dat de onderzoeker gevraagd wordt om de interne review uit te voeren (zie [Richtlijnen voor auteurschap van wetenschappelijke onderzoeksoutput](#)).

Ten slotte dient interne review aangemoedigd te worden. Dit impliceert eveneens dat kandidaat-reviewers (d.i. personen die zichzelf aanbieden om een review uit te voeren) in principe niét kunnen worden geweigerd, tenzij mits een grondige argumentatie vanwege de auteurs.